

Seria: Profesorki Super-Babki
Odcinek nr: 139
Podseria: składanki
Podseria: instruktorki
Podseria: książki Pani Iwony Kienzler

Generał Brygady Wojska Polskiego

Maria Wittek

Dedykacja:

Dla Cioci Lucyny Krupy, która od 1944 przeżyła
2 lata sowieckiego lagru oraz 10 lat Sybiru¹

Polecana/Omawiana książka:

Iwona Kienzler: **Walczne kobiety roku 1920**. Bellona, Warszawa, 2020.

Jak zwykle zadajemy pytanie: Kto zna naszą Bohaterkę? Kto wie ile kobiet było generałami wojska polskiego?

Heroiną jest Pani **Maria Stanisława Wittek**, ps. „Mira”, „Pani Maria”. Urodziła się 16 sierpnia 1899r. we wsi Trębki² (okolice Gostynia), a zmarła 19 kwietnia 1997r. w Warszawie. Była pierwszą Polką w historii Wojska Polskiego, która została mianowana na stopień generała brygady przez Prezydenta RP Lecha Wałęsę (1991 r.). Dama Orderu Virtuti Militari. Podseria wskazana to np. instruktorki (inne postacie omówione są w odcinkach 122, 135 i 141).

¹ Wróciła do Polski w 1956 roku, dożyła ok. 95 lat.

² [https://pl.wikipedia.org/wiki/Tr%C4%99bki_\(osada\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Tr%C4%99bki_(osada)); warto kliknąć, na linki podawane w odwołaniach, dopełniają one opowiadaną historię, dalszymi ciekawymi informacjami.

Polecana książka została wydana w 2020r. w 100-lecie wojny z Bolszewicką Rosją, przez prestiżowe wydawnictwo Bellona. Pani Iwona Kienzler³ to tytanka pracy, napisała kilkadziesiąt książek. Niektóre, typu „sensacja”, ale ta polecana dotyczy tematyki ważnej i chyba mało znanej. Dzieło ma 304 strony, miękkie okładki, szarawy papier. Okładki są z uszkami, na przedniej jest zachęta to czytania, gdzie podkreśla się iż udział kobiet w wojnie polsko-bolszewickiej jest mało znany, wręcz nie ma innych książek na rynku. Nie można też wyklikać artykułów naukowych przez wyszukiwarkę „scholar.google.com”!!! Książka zawiera kilkadziesiąt czarno-białych ilustracji. Na tylnej stronie okładki jest tekst oddający hołd kobietom walczącym o naszą ojczyznę. Książka podzielona jest na kilka rozdziałów. Pierwszy ma tytuł: DLA DOBRA OJCZYZNY, podrozdziały nie są dodatkowo numerowane – pierwszy to: „Kobiety ratują armię”. Każdy rozdział kończy się szerokim spisem cytowanej Literatury. Autorka musiała solidnie się napracować wertując chociażby te materiały źródłowe.

Rozdział 2 <<“Damskie Wojsko”, czyli Ochotnicza Legia Kobiet⁴>>.

W Wikipedii:

<<**Ochotnicza Legia Kobiet (OLK)** – polska ochotnicza organizacja wojskowa utworzona we Lwowie w 1918 przez kobiety, pragnące walczyć o niepodległość Polski. Członkinie organizacji brały udział w bitwie o Lwów podczas wojny polsko-ukraińskiej oraz w wojnie polsko-bolszewickiej, w tym w walkach o Wilno, a także o Warszawę.>>

Strona 49 – zdjęcie Aleksandry Zagórskiej – organizatorki i komendantki OLP. W 1920r. dowodziła (w stopniu majora) wszystkimi formacjami OLK podległymi Ministerstwu Spraw Wojskowych.

W przypadku gdy książka omawia wiele postaci – w serii wybiera się jedną lub kilka z nich.

Strona 63: „Posterunek OLK przy przeciwlotniczym karabinie maszynowym na wzgórzu Wysoki Zamek we Lwowie w 1919r.” Strona 64: Aleksandra Zagórska i jej podkomendne z lwowskiej OLK (kobiety stoją i klęczą w małym kręgu wokół karabinu maszynowego).

Na stronie 73 jest zdjęcie naszej Bohaterki Marii Wittek, walczyła w 1920r. w obronie Lwowa, odznaczona Srebrnym Krzyżem Virtuti Militari. Na stronie 76 mamy zdjęcie Wandy Gertz, która zmyliwszy służby, jako Kazimierz Żuchowicz służyła

³ <https://www.granice.pl/autor/iwona-kienzler/1047>; o autorce książki.

⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Ochotnicza_Legia_Kobiet; informacje w Wikipedii.

w I Brygadzie Legionów. Ale w 1920r. już pod swoim własnym imieniem dowodziła II Ochotniczą Legią Kobiet w Wilnie.

Rozdział 3 to: <<Odważne i zdeterminowane obrończynie Płocka>>. Rozdział 5: „W cieniu sławnych mężów”.

Podajmy kilka przykładowych dalszych nazwisk BOHATEREK:

- Marcelina Rozciszewska⁵ – dyrektorka płockiego Gimnazjum Żeńskiego im. Hetmanowej Reginy Żółkiewskiej⁶, w 1920r. przewodziła Służbie Narodowej Kobiet Polskich (zdjęcie str. 108);
- Helena Wagner, ratowała rannych z zagrożonego przez bolszewików szpitala (zdjęcie str. 125),
- Maria Macieszyna, nauczycielka z I Gimnazjum Żeńskiego w Płocku (zdjęcie, str. 134),
- Maria Zdziarska-Zalewska, lekarz wojenny,
- Maria Tarnowska (hrabina) – organizowała szpital, odznaczona Krzyżem Walecznych, organizowała kursy zawodowe pielęgniarek (na najwyższym poziomie). Jako pierwsza Polka w historii została odznaczona medalem Florence Nightingale – dla pielęgniarek (przyznaje Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża).

Rozdział 4 dotyczy właśnie kobiet w opiece nad rannymi, generalnie w służbie zdrowia.

Wracamy do głównej Bohaterki – Marii Wittek. Była jednym z czworga dzieci Stanisława i Marii - z domu Fewrel. Ojciec Wittekówny był młynarzem i działaczem Polskiej Partii Socjalistycznej, ówczesnej, patriotycznej. Matka (z pochodzenia Francuzka) była gorliwą katoliczką i w takim duchu wychowywała swoje dzieci. Zapewne sytuacja materialna rodziny była dobra, mąka zawsze jest potrzebna. Zapewne Maria znała francuski, kochająca mama „musiała” ją uczyć! Nasza Heroina urodziła się w 1899r., zatem pod zaborami (w zaborze Rosyjskim). Ojciec wierzył w odzyskanie niepodległości, i nie tylko, też aktywnie działał, aby to się spełniło. Zapewne Jego córka, czuła to samo, i tak samo chciała działać.

Ze względu na niepodległościową działalność ojca rodzina przeniosła się do Kijowa, nie podano roku, ale około 1910-11, Ona miała być może 11 lat. Zapewne nikt nie

⁵ https://pl.wikipedia.org/wiki/Marcelina_Ro%C5%9Bciszewska; długi i szczegółowy życiorys.

⁶ https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_%C5%BB%C3%B3%C5%82kiewski; jest o HETMANIE Żółkiewskim, i wiadomość iż jego żona Regina nie ma strony.

przewidywał iż wojna światowa zacznie się w 1914r. Tam młoda Maria uczyła się w **Polskiej** Szkole Zrzeszenia Rodziców i Nauczycieli, założonej przez profesorów UW wysiedlonych z Warszawy. Była to jednak Rosja Carska. Zapewne znała język rosyjski, bo w tak wielkim mieście były urzędy oraz wojsko carskie. Już nawet na rodzinnym Mazowszu musiano w urzędach mówić w języku zaborców.

Jako dwunastolatka zapisała się do konspiracyjnego kółka samokształceniowego. Należała do III Polskiej Drużyny Harcerskiej, której specjalnością były prace wywiadowcze. Zatem oczywiście – wywiad to znajomość języków obcych oraz matematyki, stalowe nerwy oraz patriotyzm. Tuż przed maturą, w marcu 1918 roku, została zaprzysiężona na członka Polskiej Organizacji Wojskowej (POW). W tejże organizacji skończyła kurs wywiadowczy i **szkołę podoficerską**. W owym czasie komendantem kijowskiego POW był podpułkownik Leopold Lis-Kula. Pod koniec 1917r. wybuchła rewolucja bolszewicka – październikowa. Przy czym w kalendarzu polskim „wybuch” był to 7 listopada. Jeszcze w pierwszych miesiącach 1918 Lenin i Bolszewicy nie opanowali wszystkiego, ale należało wracać na ziemie bliżej Warszawy, czy Krakowa.

Podobno Maria i Leopold zakochali się w sobie, a ich znajomość miała wkrótce przerodzić się w narzeczeństwo. Niestety Leopold Lis-Kula⁷ (major piechoty) zmarł w wyniku ran odniesionych w walce z ukraińskimi nacjonalistami. Maria Wittekówna (dziś już tak nie mówimy) nigdy nie wyszła za mąż. Można powiedzieć iż pozostała wierna swojej pierwszej miłości.

Ona awans na porucznika uzyskała w wieku 20 lat. Nowopowstała Polska wygrała na szczęście wojnę z Sowiecką Rosją.

Państwo Polskie było młode, ale władze rozumiały potrzebę dalszych szkoleń oraz ćwiczeń. W 1939r. zostaliśmy pobici przez dwóch wrogów równocześnie...

Zainteresowanie młodzieży szkoleniami zorganizowanymi w lecie 1922 roku nadal było wielkie. Dlaczego książka jest szczególnie cenna??? Bo oderwawszy się od czytania i zastanowiwszy się chwilę widzimy dzisiejszą sytuację. Warto myśleć, może ten tekst skłoni do myślenia. Eseista jest np. wzruszony.

Maria Wittek nawiązała kontakty z kobiecymi stowarzyszeniami, dzięki czemu w październiku 1922 roku powstał Komitet Społecznego Przysposobienia Kobiet do Ochrony Kraju (KS PKdOK) – organizacja na czas pokoju!!!! Rok później odbyły się pierwsze letnie obozy przysposobienia wojskowego kobiet. Maria Wittek prowadziła

⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Leopold_Lis-Kula; o żołnierzu wojska polskiego i legionów.

m.in. obóz w Zagorzanach pod Gorlicami. Zaczęła być rozpoznawana wewnątrz organizacji oraz przez władze państwowe.

W 1924 roku zwolniono pracowników Referatu Przysposobienia Rezerw Kobiety, zaś Referat zlikwidowano. Porucznik Wittek, mając wsparcie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, zaczęła działać w Społecznym Komitecie PKdOK na pełny etat, z całkowitym zaangażowaniem. Dzięki temu szkolenia trafiły także do ówczesnych szkół średnich. To jakiś cud, że obecnie też młodzi ludzie zgłaszają się setkami na jedno-dniowe przeszkolenia.

Sytuacja zmienia się ponownie w 1927 roku, kiedy władze wojskowe powołały Referat ds. Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego Kobiet. Na jego czele stanęła Maria Wittek, a zatem stała się ważną urzędniczką II Rzeczypospolitej.

Swymi działaniami i szkoleniami Organizacja Przysposobienia Wojskowego Kobiet obejmowała coraz większą liczbę kobiet i dziewcząt. Tuż przed wybuchem II wojny światowej należało do niej około 35 tysięcy członkiń (w skali kraju liczbę przeszkolonych pań szacowano na około 700 tysięcy).

Maria Wittek przeżyła 98 lat. W **wieku 92 lat** odebrała nominację generalską.

The screenshot shows a web browser window with the URL isp.policja.pl/isp/aktualnosci/5314,17-rocznica-smierci-gen-bryg-Marii-Wittek.html. The page features the logo of the Polish Police (Policja) and the title "Informacyjny Serwis Policyjny" (Informational Police Service) with the subtitle "wiadomości dla policjantów i pracowników" (news for police officers and employees). A navigation menu on the left lists various categories like "Strona główna", "Kierownictwo Policji", "Aktualności", "Prawo", "Antykorupcja", "Prawa człowieka w Policji", "Psychologia w Policji", "Sprawy kadrowo-szkoleniowe", "Oferty pracy", "Do pobrania", and "Kontakt". The main content area displays the article title "17. rocznica śmierci gen. bryg. Marii Wittek" with a date of 17.04.2014. The article text reads: "19 kwietnia 1997 r. zmarła Maria Wittek, pierwsza Polka, która otrzymała nominację generalską. Była pierwszą kobietą - studentką Wydziału Matematycznego Uniwersytetu Kijowskiego w 1918 roku. Do konspiracji wstąpiła w roku 1917 mając osiemnaście lat. Ostatnią akcją konspiracyjną zorganizowała w grudniu 1981 roku, gdy znalazła kryjówkę dla dokumentów NSZZ "S" Uniwersytetu Warszawskiego." Below the text, it mentions: "Maria Stanisława Wittek urodziła się 16 sierpnia 1899 roku we wsi Trąbki, powiat Gostynin. Ojciec Stanisław był działaczem Polskiej Partii Socjalistycznej. W czasie I wojny światowej uczyła się w Polskiej Szkole Zrzeszenia Rodziców i Nauczycieli,"

Książkę koniecznie trzeba przeczytać. Omawia sprawy mało znane, czasu nie da się cofnąć, ale poznając historię można trochę rozumieć co się dzieje obecnie. Tylu jej nie rozumie, niektórzy dzielnie walczą o „Virtuti Monopoli”, ich miarą są spożyte procenty... Warto to zmienić, poznawszy nasze Bohaterki – o inne cele możemy się starać.

LINKI ORAZ INNE PUBLIKACJE

DADEJ, Iwona; ABRYSZEŃSKI, Piotr. *Drogi Polek do niepodległości*. Muzeum Józefa Piłsudskiego, 2019.

// warto zwrócić uwagę na wydawnictwo

ZAJEWSKI, Władysław, et al. Biały orzeł i gwiazda czerwona w oczach Anglika. *Teka Komisji Historycznej Towarzystwa Naukowego KUL*, 2020, 17.1: 143-149.

//recenzja książki Normana Davisa

DAVIES, Norman. *Orzeł Biały. Czerwona Gwiazda. Wojna polsko-bolszewicka 1919-1920*. Znak, 2017.

GOCLON, Jacek, et al. Recenzja książki Andrzeja Nowaka, Pierwsza zdrada zachodu. 1920–zapomniany appeasement, Kraków 2015, 603 s. *Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa*, 2019, 12.3: 421-428.

//recenzja książki Andrzeja Nowaka

https://pl.wikiquote.org/wiki/Maria_Wittek;

<https://dzieje.pl/aktualnosci/20-lat-temu-zmarla-maria-wittek-pierwsza-general-w-historii-wp>;

← → ↻ museo.pl/content/view/1360/476/

Gmail YouTube Maps YouTube Maps

szukaj...

Muzea w Polsce - informacje o obiektach i zbiorach, zdjęcia, lokalizacje na mapie, relacje ze zwiedzania, komentarze użytkowników, przewodnicy

Museo.pl ▶ Wirtualne ▶ Muzeum Historii Kobiet

Dodaj do ulubionych

Dodaj serwis
Dodaj stronę

Menu Główne

Strona główna
Wystawy, imprezy...
Przewodnicy
Trasy zwiedzania
Relacje ze zwiedzania
Regulamin
Mapa serwisu
Polecane strony

Przewodnicy: Warszawa • Kraków • Gdańsk • Wrocław • Zakopane • Jelenia Góra • więcej...

Muzeum Historii Kobiet

Oceny: ●●●●○ / 3

Kiepski ○ ○ ● ○ ○ Bardzo dobry Ocerń

» Wirtualne (8613, 2.09)

e-mail, [www](#)

Wirtualne Muzeum Historii Kobiet jest projektem Fundacji Feminoteka, w skład którego wchodzi stworzenie internetowego miejsca edukacyjno-historycznego oraz opracowywanie biogramów kobiet w formie wystaw tematycznych. Celem projektu jest zachowanie pamięci o Polkach, które przyczyniły się do rozwoju historii, zarówno powszechnej, jak i lokalnej. Nie ma znaczenia, czym się zajmowały i w której z dziedzin były nowatorkami. Mamy tu więc literatki, działaczki społeczne, polityczki i filantropki. Są też bohaterki życia codziennego, tancerki kabaretowe czy sportsmenki. Wszystkie te kobiety łączą takie cechy charakteru jak

ZDJECIA PRZY OKAZJI

Maria Wittek - Generał Wojska Polskiego

NAC | Narodowe Archiwum Cyfrowe | pomnik marii wittek — Wyniki w... | Pomnik upamiętniający gen. Ma... | +

pamietajskadjestes.pl/miejsca-pamieci/polska/mazowieckie/warszawa/pomnik-upamietniajacy-gen-marie-wittek-ps-mira

Gmail YouTube Maps YouTube Maps

POMNIK UPAMIĘTNIAJĄCY GEN. MARIĘ WITTEK PS. „MIRA” - WARSZAWA

DZIENNIK HISTORII POLSKI

21 GRUDNIA 📅

1686
(336 lat temu)

Podczas posiedzenia Senatu we Lwowie król Polski Jan III Sobieski zaprzysiągł...

1832
(190 lat temu)

W tajemnicy przed zaborcami złożono w sarkofagu na Wawelu trumnę ze...

1885
WIĘCEJ HISTORII

Wpisz tu wyszukiwane słowa

Wkr... 12:41 21.12.2022

Strona „pamietajskadjestes.pl”

NAC | Narodowe Archiwum Cyfrowe | pomnik marii wittek — Wyniki w... | Pomnik upamiętniający gen. Ma... | +

pamietajskadjestes.pl/miejsca-pamieci/polska/mazowieckie/warszawa/pomnik-upamietniajacy-gen-marie-wittek-ps-mira

Gmail YouTube Maps YouTube Maps

POMNIK UPAMIĘTNIAJĄCY GEN. MARIĘ WITTEK PS. „MIRA” - WARSZAWA

DZIENNIK HISTORII POLSKI

21 GRUDNIA 📅

1686
(336 lat temu)

Podczas posiedzenia Senatu we Lwowie król Polski Jan III Sobieski zaprzysiągł...

1832
(190 lat temu)

W tajemnicy przed zaborcami złożono w sarkofagu na Wawelu trumnę ze...

1885
WIĘCEJ HISTORII

Wpisz tu wyszukiwane słowa

Wkr... 12:42 21.12.2022

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Członkinie Komitetu Przystosowania Wojskowego Kobiet z wizytą u Prezydenta RP Ignacego Mościckiego. Widoczna m.in. Komendantka Naczelna Przystosowania Wojskowego Kobiet **Maria Wittek (1. z lewej, bokiem)**

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Aleksandra Piłsudska (w jasnym płaszczu) i Maria Mościcka (w białym toczku) wśród uczestniczek obozu Przystosowania Wojskowego Kobiet w Borkach. Widoczna także m.in.: Komendantka Naczelna Przystosowania Wojskowego Kobiet **Maria Wittek (2. z prawej, pod parasolką).**

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Prezydent RP Ignacy Mościcki (w kapeluszu) w drodze do obozu. Widoczny także m.in.: Komendantka Naczelna Przystosowania Wojskowego Kobiet **Maria Wittek (1. z lewej)**, wojewoda śląski Michał Grażyński (1. z prawej).

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Komendantka Naczelna Przystosowania Wojskowego Kobiet **Maria Wittek (z prawej na pierwszym planie)**, Maria Mościcka (w środku) i gen. bryg. Józef Olszyna-Wilczyński (z lewej) w czasie defilady Przystosowania Wojskowego Kobiet na ulicy Wolności.

Źródło: Wikipedia

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Zamek Rydzyna

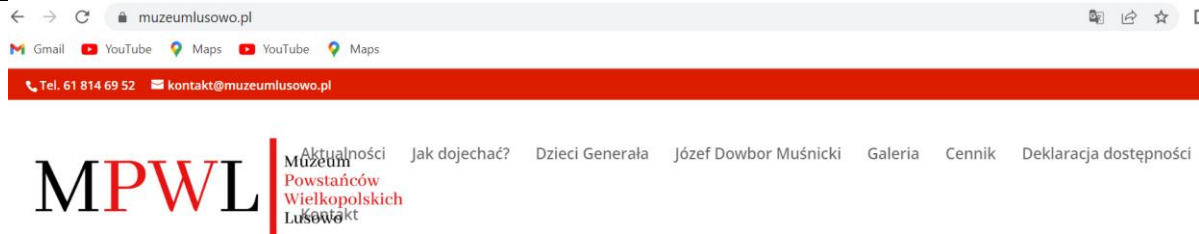
Toruń 15 sierpnia 2022r. – Rynek Starego Miasta

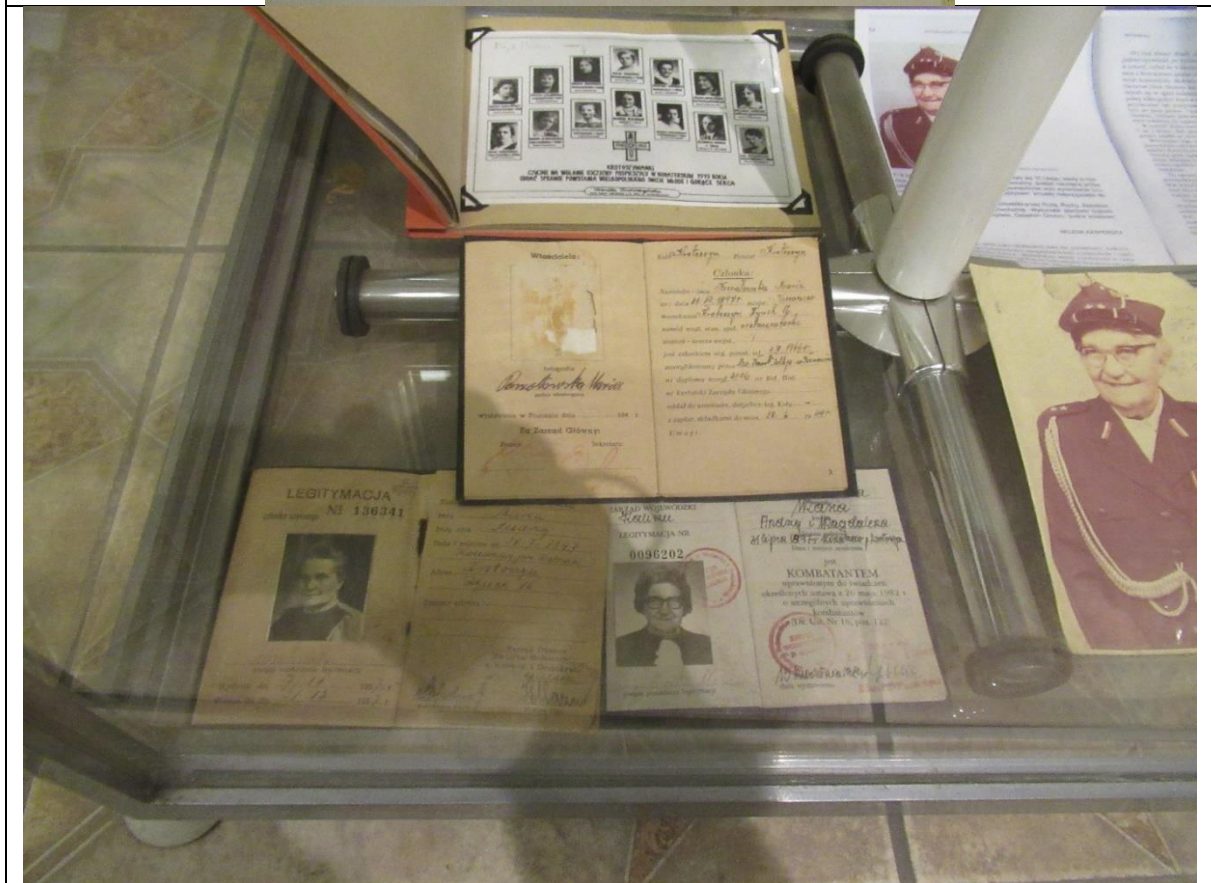

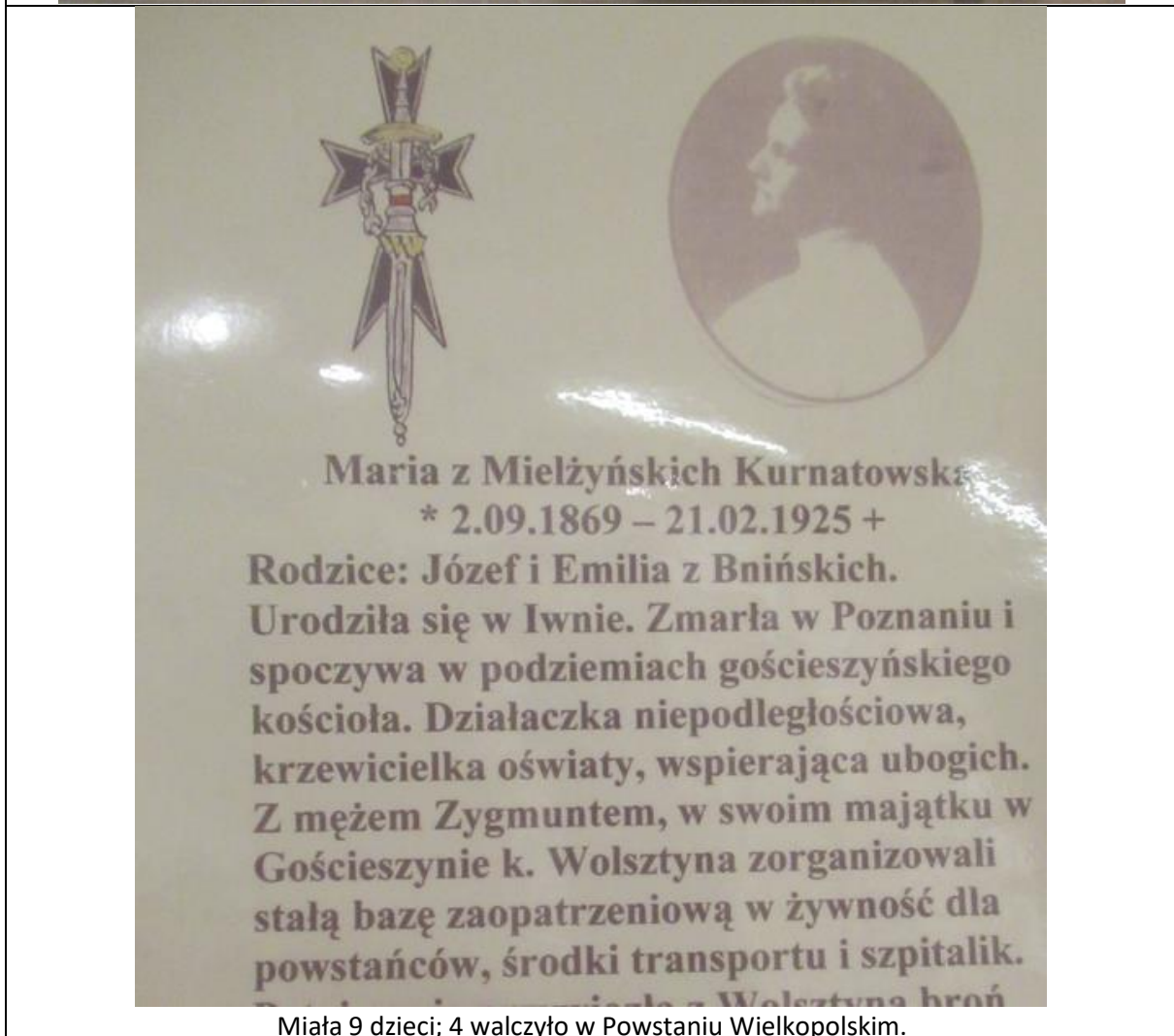
Muzeum Powstańców Wielkopolskich w Lusowie

<https://muzeumlusowo.pl/>

Miała 9 dzieci; 4 walczyło w Powstaniu Wielkopolskim.

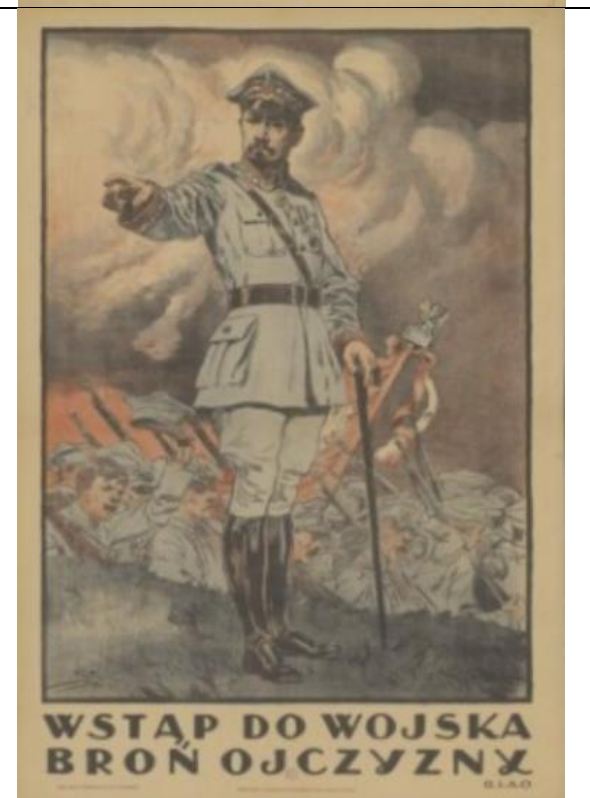

Protest Marii Mariańskiej w Poznaniu przeciwko nauczaniu religii
w języku niemieckim

<https://polona.pl/item/patrz-co-cie-czeka-jesli-nie-chwycisz-za-bron,MTI1NDM1ODk2/0/#info:metadata>; portal **POLONA** warto zobaczyć!!!

← → ↻ przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/polskie-wojsko/57846,Blekitna-Armia-general-Hallera.html

PRZYSTANEK HISTORIA TEKSTY TEMATY Biblioteka cyfrowa Audio/Video English content Księgarnia więcej ... **A+ A- A**

← → ↻ przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/polskie-wojsko/57846,Blekitna-Armia-general-Hallera.html

PRZYSTANEK HISTORIA TEKSTY TEMATY Biblioteka cyfrowa Audio/Video English content Księgarnia więcej ...

Na czele Błękitnej Armii gen. Haller w maju i czerwcu 1919 r. ostatecznie rozbił siły ukraińskie okupujące znaczne obszary Małopolski Wschodniej. Przyłączył Pomorze Gdańskie do Polski i symbolicznie zaślubił ją z Bałtykiem, a niedługo później dowodził Armia Ochotniczą broniącą Warszawy w 1920 r. przed nawałą bolszewicką.

Józef Haller 3 lipca 1918 r. odpłynął z Murmańska na pokładzie okrętu „City of Marseille” i przez Szwecję udał się do Francji. Do Paryża dotarł 13 lipca. Roman Dmowski pisał o tym wydarzeniu:

„Przybył w sam czas, w chwili właśnie, kiedy byliśmy w poszukiwaniu wojskowego, którego by można było mianować naczelnym wodzem armii polskiej. Problem obsadzenia stanowiska naczelnego wodza stał się pilny, ponieważ ciągle

Inne portale historyczne

← → ↻ twojahistoria.pl/encyklopedia/leksykon-bitew/bitwa-o-lwow-19-21-sierpnia-1920/

twojahistoria.pl EPOKI TEMATY KALENDARIUM ENCYKLOPEDIA SKLEP

 Bitwa pod Krasnem (14-17 sierpnia 1920)	 Obrona Płońska (14-17 sierpnia 1920)	 Bitwa pod Suchocinem (14-18 sierpnia 1920)	 Bitwa pod Ciechanowem (14-19 sierpnia 1920)
 Bitwa pod Cyncowem (16-17 sierpnia 1920)	 Bitwa pod Brodnicą (16-18 sierpnia 1920)	 Obrona Zadwórze (17 sierpnia 1920)	 Bitwa o Lwów (19-21 sierpnia 1920)

Rudolf Schweinitz – Muzeum Pomorskie w Słupsku

Zdjęcia POLONA, NAC, Internet oraz eseista Stan Zawiślak